Настали жовті, повні нудоти зимові дні. Поруділу землю вкривала дірява, заяложена і куца скатерка снігу. На всі дахи її не вистачало, тому подекуди ще зосталися чорні або іржаві ґонтові покрівлі та арки, що ховали у собі закурені горища – чорні звуглілі собори, наїжачені ребрами кроків, платв і бантин, – темні легені зимових буревіїв. Кожен досвіток відкривав нові, вночі виросліі, видуті вихором, комини й димарі, чорні труби диявольських органів. Сажотруси не могли збутися ворон, котрі ввечері живим чорним листям обсідали гілля дерев під костьолом, потім відривалися, тріпотіли, аби врешті пригорнутися, кожна до свого місця на своїй гілці, а вдосвіта відлітали великими зграями – хмарами сажі, клаптями кіптяви, розхвилені і фантастичні, цяткуючи мерехтливим карканням каламутно-жовті смуги світання. Дні задубіли від стужі і нудьги, як торішні буханці хліба. Починано їх тупими ножами, без апетиту, з лінивою сонністю.

Батько вже не виходив з дому. Палив у грубах, студіював незбагненно-глибоку суть вогню, смакував металеву солоність і вуджений запах зимових пломенів, холодних пестощів саламандр, що лижуть блискучу сажу в пащі комина. Все тоді щось задоволено майстрував під самою стелею. О кожній порі дня можна було бачити, як він, присівши на вершечку драбини, порався угорі – коло карнизів високих вікон, біля куль і ланцюгів висячих ламп. Звичаєм малярів послуговувався драбиною як величезними дибами і чувся добре у тій пташиній перспективі поблизу мальованого неба, арабесок і птахів стелі. Від практичного життя він віддалявся щораз більше. Коли мати, зажурена і стурбована його станом, намагалася говорити про справи, про найближчі невідкладні виплати, слухав розсіяно, сповнений неспокою, з відсутнім виразом зсудомленого обличчя. Траплялось, раптово перебивав її заклинальним жестом руки, щоб побігти в кут кімнати, припасти вухом до шпари в підлозі і з піднесеними вказівними пальцями рук, які означали найвищу міру важливости дослідження – наслуховувати. Тоді ще ми не розуміли смутного тла цього дивацтва, невідрадного комплексу, котрий зрів усередині.

Мати не мала на батька ніякого впливу, він зате дуже шанував Аделю. Прибирання кімнат було для нього великою і важливою церемонією, спостерігати за якою він ніколи не забував – із страхом і дрожем насолоди слідкуючи за всіма Аделиними маніпуляціями. Усім її діям він надавав глибшого, символічного значення. Коли дівчина молодими і сміливими рухами посувала щітку на довгім держаку по підлозі, то це було ледь не понад його сили. З очей батькові текли сльози, обличчя променилося сміхом, а тілом теліпав розкішний спазм екстазу. Був до шаленства вразливий на лоскоти. Досить було Аделі наставити йому пальця, ніби для лоскотання, а вже наполоханий утікав через усі кімнати голосно хряскаючи за собою дверми, аби в останній впасти долічерева на ліжко і витись у конвульсіях сміху лишень від самого уявного образу, якому не міг опиратися. Завдяки цьому Аделя мала над батьком владу майже необмежену.

Тоді ж у батька вперше зауважено палке зацікавлення тваринами. Спочатку це була пристрасть мисливця і художника, можливо була і глибша, зоологічна симпатія створіння до споріднених, але таких відмінних форм живого, експериментування в незнаних реєстрах буття. І лише пізніше справа набрала тієї несамовитої, заплутаної, глибоко грішної та осоружної для природи форми, якої ліпше не витягати на денне світло.

Почалося з висиджування пташиних яєць. Накладом великих грошей і праці спроваджував батько з Гамбурґа, з Голландії, з африканських зоологічних станцій запліднені пташині яйця, які давав висиджувати величезним бельгійським курям. Це заняття було вельми захоплюючим і для мене – оте викльовування пуцьвіриньків, справжніх чудовиськ кшталтом і забарвленням.

Неможливо було додивитись у монстрах із здоровенними фантастичними дзьобами, що одразу після народження широко роззявлялися, ненажерливо сичали, у ящерах з кволими, голенькими тільцями горбанів – майбутніх пав і фазанів, глухарів та кондорів. Порозміщуваний у кошиках, у ваті, драконячий отой виплід підносив на

тонесеньких шийках сліпі, більмуваті голівки, безголосо квакаючи німими горлянками. Мій батько ходив уздовж полиць у зеленому фартусі, як садівник уздовж парників з кактусами, і виманював із небуття пульсуючі життям сліпі пухирці, недолугі пузця, що сприймають зовнішній світ тільки у формі харчу, паростки життя, що навпомацки пнуться до світла. По кількох тижнях сліпі пуп'янки розбруньковувалися і кімнати сповнював кольоровий гамір, миготливий щебет новоселів. Вони обсідали карнизи фіранок і шаф, гніздилися в гущавині олов‘яного гілля та арабесок велеруких висячих ламп.

Коли батько вивчав великі орнітологічні посібники і гортав кольорові таблиці, здавалося наче з них вилітають оці пернаті химери і сповнюють кімнату кольоровим тріпотінням, шматами пурпуру, клаптями блакиті, мідянки та срібла. Під час годівлі вони утворювали на підлозі барвисту, хвильну грядку, живий килим, котрий при чиїйсь необачній появі розпадався, розлітався рухомими квітами, що лопотіли у повітрі, аби врешті розташуватися десь попід стелею. У пам'яті мені особливо закарбувався один кондор, величезний птах з голою шиєю, зморшкуватим, пухирчастим видом. Це був худий аскет, буддійський лама, що керувався залізним церемоніалом свого великого роду, у всьому поводженні сповнений незворушної гідности. Коли він сидів напроти батька, нерухомий у монументальній поставі правічних єгипетських богів, з оком, заповолоченим більмом, яке зсував збоку на зіниці, щоб замкнутися зовсім у самоспоглядданні власної достойної самотности, то видавався завдяки своєму кам‘яному профілю старшим братом мого батька. Така сама тканина тіла, сухожиль і зморщеної твердої шкіри, таке саме обличчя, зсохле і кощаве, такі ж загрубілі, глибокі очні впадини. Навіть руки, дужі, вузлуваті, худі долоні батька з опуклими нігтями теж були схожі на кігті кондора. Коли я бачив його дрімаючого, то не міг позбутися враження, що маю перед собою мумію – висохлу і тому поменшену мумію мого батька. Гадаю, і материної уваги не минула та дивна схожість, хоча ми з нею ніколи про це не розмовляли. Характерно, що кондор уживав спільного з моїм батьком нічного горщика.

Не припиняючи виведення щораз нових екземплярів, мій батько влаштовував на горищі пташині весілля, висилав сватів, припинав у дірках та щербинах покрівлі звабливих і журних наречених і досяг цим того, що дах нашого будинку, величезний двосхилий ґонтовий дах, став справжнісінькою пташиною господою, Ноєвим ковчегом, до якого зліталися різного роду крилаті з далеких країн. Довго, ще навіть після знищення цього пташиного господарства утримувалась у пернатому світі традиція нашого дому і у пору весняних мандрів не раз спадали на наш дах цілі хмари журавлів, пеліканів, пав та сила іншого птаства.

Однак згодом – по нетривалій пишності – справа повернула на смутне. Незабаром батькові забаглося перенестися до двох кімнат на піддашші, що слугували за комірчини. Звідти вже раннього досвітку доносилось змішане курликання пташиних голосів. Дерев'яні резонатори кімнат, підсилювані просторістю горища, дзвеніли всенькі від шуму, тріпотіння, піяння, токування і ґелґоту. Батько щезав нам з очей на кілька тижнів. Лиш інколи він сходив до помешкання і тоді ми могли зауважити, що батько наче зменшився, схуд і скорчився. Інколи, забуваючись, він зривався зі стільця при столі, махав руками як крилами та протяжно піяв, а очі заходили йому млою більма. Потім, засоромлений, сміявся разом з нами і намагався звести інцидент на жарт.

Якось несподівано під час ґенерального прибирання з'явилася у пташиній державі батька Аделя. Ставши у дверях, заламала руки від одуру, який здіймався в повітря, і куп посліду на підлозі, столах та меблях. Не довго вагаючись, вона відчинила вікно, потім довгою щіткою зняла вир зі всієї тієї маси птаства. Збився пекельний туман пір‘я, крил і крику, в якому Аделя, схожа до шаліючої Менади, закритої круговертю свого торсу, танцювала танок руйнації. Разом з пташиною громадою, тріпочучи руками, намагався піднестися у повітря і мій батько. Крилатий туман потрохи рідшав, аж врешті на бойовиську зосталися тільки змучена засапана Аделя та батько, зажурений і засоромлений, готовий до повної капітуляції.

По хвилі сходами зі свого домену спускався мій батько – спустошений чоловік, король-баніт, що втратив трон і королівство.

Переклав Микола Яковина (1983 р.)